

#dbc

TEMANUMMER OM BOGEN

Sådan bliver en bog
til at finde

Mød katalogisatoren,
lektøren og
indkøberen

INDHOLD

- 3 Sådan bliver en bog til at finde
- 8 "Jeg kan altså godt lide MARC-formatet"
- 10 "Meget er faktisk rigtig godt"
- 12 Indkøberen er bibliotekets gartner
- 14 Forlag og boghandlere har også brug for metadata
- 16 Tanterne fylder 100
- 18 15 år med bibliotek.dk
- 20 Hallååå, her er vi ...
- 21 Forfatterweb styrker det litteraturhistoriske overblik
- 22 Pris til speciale om algoritmers betydning
- 23 DBC sænker prisen på Danbib-licensen
- 23 Mere for pengene
- 23 Landsdækkende filmevent og debat
- 24 Bits&Bytes

Læs mere på dbc.dk
og følg os på

social.dbc.dk

LEDER

Bogen

Hvad skal der egentlig til, for at en bog eller et andet fysisk eller digitalt materiale kan søges frem af bibliotekernes brugere og ansatte? I en verden, hvor man kan finde meget ved et hurtigt besøg på Google, er det værd at huske, at de metadata, som er altafgørende for den gode og kvalificerede bibliotekssøgning, ikke kommer af sig selv.

De seneste numre af #dbc har beskæftiget sig meget med it – blandt andet udviklingen af bibliotekernes nationale databrønd og af de Danbib-webservices, som også bliver brugt som en del af det fælles bibliotekssystem, Cicero. Og hvordan vi med hjælp fra data science arbejder på at give bedre søgeresultater og inspiration gennem anbefalinger.

Denne gang stiller vi skarpt på bogen og det bibliografiske.

Se, hvad der sker med en bog, fra DBC modtager den med posten, til den lander i bibliotekets katalog. Mød en af de medarbejdere, der producerer de metadata, som bibliotekerne har behov for. Hør, hvordan en lektørdtalelse bliver til, og hvordan bibliotekernes indkøbsansvarlige vælger i strømmen af nye bøger. Og læs om decimalklassesystemet, der i 2015 har været brugt i Danmark i 100 år.

Mogens Brabrand Jensen
Administrerende direktør
DBC

Design: BGRAPHIC

Forsidefoto: Poul Bergstrøm Hansen

Forsidemodel: Dorthe Ryttersgaard Aagesen

Tryk: PrinfoHHK.dk

Oplag: 2.000 stk.

ISSN 2445-4796 (trykt udgave)

ISSN 2445-980X (online)

#dbc udkommer 4-6 gange årligt.

Redaktion i dette nummer:

Marianne Hermansen,
Madeleine Saunte og
Camilla Bødker Thomsen

Ansvarshavende redaktør:

Mogens Brabrand Jensen

Ønsker om at modtage

flere eller færre eksemplarer
sendes til: aja@dbc.dk

DBC A/S
Tempovej 7-11
2750 Ballerup
Telefon: 44 86 77 77
dbc@dbc.dk

Sådan bliver en bog til at finde

TEKST: CAMILLA BØDKER THOMSEN / ILLUSTRATIONER: CHARLOTTE PARDI

”Jeg skal bruge en bog om rumfart, som helst ikke er alt for gammel, og som er til at forstå for en niårig, der skal læse den selv.”

Når det er let at hjælpe biblioteksbrugereren i dette tilfælde, er det, fordi DBC forsyner tusindvis af artikler, bøger og andre materialer med metadata, som gør, at materialerne kan findes.

Alene på bogområdet har vi mellem 16.000 og 17.000 trykte bøger mellem hænderne hvert år, og dertil kommer registrering af elektroniske materialer.

På de næste sider kan du se, hvilken proces, der går forud for, at bibliotekerne brugere og ansatte kan søge efter en bog.

1.

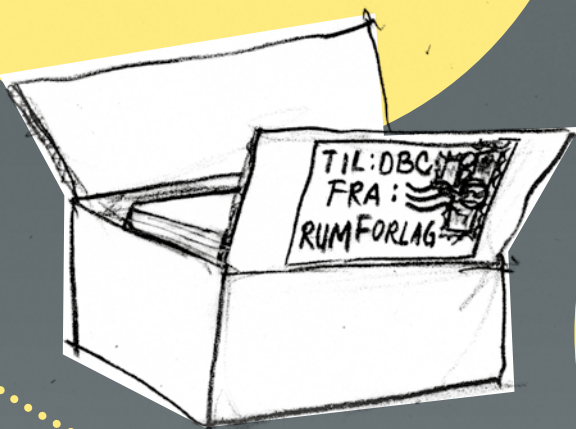
NYE BØGER HVER DAG

Hver morgen kommer posten med nye bøger.

De fleste udgivere ved, at de skal sende to eksemplarer til DBC – helst før bogen officielt udkommer, så den kan være klar til at blive søgt frem på bibliotekerne allerede på udgivelsesdagen.

Nogle gange er der alligevel bøger, vi ikke får.

Vi opdager det, fordi vi følger med i, hvad aviserne skriver om nye bøger, eller fordi et bibliotek henvender sig, når en låner har søgt forgæves. Så beder vi forlaget om at sende bogen.

2.

HAR HVER ENESTE BOG
I HÆNDERNE

Vi har hver eneste bog i hænderne for at vurdere, om den skal registreres – og hvordan.

Vi tager stilling til, om bogen hører hjemme i Dansk bogfortegnelse, som er den del af nationalbibliografien, hvor alle bøger, som er udgivet i Danmark, bliver registreret.

Langt de fleste bøger, vi modtager, kommer med i Dansk bogfortegnelse.

DANSK BOGFORTEGNELSE

Dansk bogfortegnelse er den del af nationalbibliografien, der registrerer trykte og elektroniske bøger, som er udgivet i Danmark. Fortegnelsen indgår i bibliotek.dk og Danbib, hvor den opdateres dagligt. Desuden bliver den publiceret uge for uge på DBC's hjemmeside. Disse ugefortegnelser bliver brugt af boghandlere og biblioteker. Dansk bogfortegnelse er samtidig en registrering for eftertiden.

Den danske stat betaler for registreringen til nationalbibliografien. Bibliografisk Råd under Kulturstyrelsen

bestemmer optagelseskriterierne, som primært går på, at bogen skal være udgivet i Danmark eller have "fyldestgørende dansk tekst". Hvis bogen er på under 17 sider, kommer den som udgangspunkt ikke med.

Hvert år registrerer DBC omkring 17.000 trykte bøger til Dansk bogfortegnelse. DBC står desuden for den nationalbibliografiske registrering af en række andre materialetyper.

3. HVAD ER RELEVANT I BIBLIOTEKERNE?

Samtidig tager vi stilling til, om bogen har bred relevans i folke- og skolebiblioteker og dermed skal bibliotekskatalogiseres, dvs. have en mere fyldig registrering med emneord, noter og andre oplysninger, som er nyttige i bibliotekerne.

I forbindelse med udvælgelsen markerer vi, om bøgerne henvender sig til voksne, børn og/eller skole.

Vi udvælger hvert år omkring 9.000 trykte bøger til at blive bibliotekskatalogiseret. Det sker ud fra de samme overordnede principper om kvalitet, alsidighed og aktualitet, som bibliotekerne indkøber bøger efter, og ud fra mere specifikke kriterier, som vi løbende er i dialog med bibliotekerne om.

4. LEKTØRER FÅR 4.200 TIL VURDERING

Cirka halvdelen af de bøger, der skal bibliotekskatalogiseres, bliver valgt ud til at få en lektøruddtalelse. Det vil sige omkring 4.200 bøger om året. Vi vælger de bøger, hvor vi vurderer, at en lektøruddtalelse vil være et godt supplement til bibliotekskatalogiseringen for bibliotekarer, der køber bøger ind til biblioteket og formidler dem til brugerne. På side 10-11 kan du læse mere om lektøruddtalelser, og hvordan de bliver til.

EMNEORD

Der er over 71.000 emneord i DBC's emneordsbase, og nye kommer løbende til. De bruges til at beskrive bøger og andre materialer og er med til at sikre, at man kan søge en bog frem og vurdere relevansen af den. Ud over emner i traditionel forstand dækker emneord også personer, lokaliteter, målgrupper og meget andet.

DK5: DECIMALKLASSER

Klassifikationssystemet DK5 organiserer viden i hierarkiske klasser ved hjælp af tal og decimaler. Der er mere end 3.000 grupper i systemet.

Læs mere i artiklen 'Tanterne fylder 100' på side 16-17.

FAUSTNUMMER

Faustnummeret er den bibliografiske posts id-nummer. Man kan sige, at Faustnummeret er i biblioteksverdenen, hvad det salgsorienterede ISBN er i bogbranchen.

5. VI REGISTRERER STRAKS DET BASALE

Alle bøger, der skal med i Dansk bogfortegnelse, kan findes i Danbib og bibliotek.dk allerede morgenen efter, at vi har modtaget dem. Vi registrerer dem nemlig straks med titel, forlag og identifikationsnumre (ISBN og Faustnummer) og udbygger så registreringen senere. På den måde har bibliotekerne hurtigt de oplysninger, de skal bruge, for at kunne gå i gang med at udvælge og bestille bøger.

I forbindelse med registreringen scanner vi for- og bagsider på alle de bøger, der skal bibliotekskatalogiseres.

Billedet knyttes til data om bogen, så brugeren af bibliotekets hjemmeside eller bibliotek.dk kan se, hvordan bogen ser ud, og læse omslagsteksterne.

6. OG UDBYGGER EFTERFØLGENDE

Nu skal bogen have en mere uddybende registrering. Efterspurgte, aktuelle og medieomtalte bøger bliver ekspresbehandlet og kommer dermed foran i køen, men ellers foregår registreringen af bøgerne i den rækkefølge, vi har modtaget dem.

Den foreløbige registrering bliver tjekket og udbygget med oplysninger om blandt andet forfatter, udgave, oplag, sidetal og DK5-klassemærke, og der bliver sat koder ind, så man kan søge bogen frem på mange forskellige måder.

Hvis bogen skal bibliotekskatalogiseres, tilføjes blandt andet emneord og en beskrivende note. Læs også artiklen på side 8-9 om Dorthe, der registrerer.

ISBN

Internationalt standardbognummer, der ved hjælp af 13 cifre (før 2007: ti cifre) entydigt identificerer en bog. Det er ikke bare smart i bibliotekssammenhæng men også i forbindelse med salg og distribution samt administration af rettigheder. DBC administrerer ISBN-systemet i Danmark.

Se mere på www.isbn.dk.

	978	87	7601	123	2
Præfix	_____				
Land (87 = Danmark)	_____				
Forlag	_____				
Titel	_____				
Kontrolciffer	_____				

BIBLIOTEKSKATALOGISERING

Som en hjælp til bibliotekerne, når de skal vælge, hvad de vil anskaffe, udvælger DBC materiale, der har bred relevans i folke- og skolebiblioteker. Vi registrerer dem grundigt med emneord, noter og andre data, der er nyttige, når materialerne skal findes og formidles i en biblioteks-sammenhæng. På bogområdet bibliotekskatalogiserer DBC omkring 9.000 trykte bøger om året.

Mens der er helt objektive kriterier for optagelse i Dansk bogfortegnelse, er kriterierne for bibliotekskatalogisering baseret på et skøn ud fra bibliotekernes behov. Overordnet udvælges bøgerne ud fra kvalitet, alsidighed og aktualitet. DBC har løbende dialog med bibliotekerne og BKM-udvalget om, hvordan

udvælgelsen og registreringen skal foregå. BKM-udvalget (hvor BKM står for bibliotekskatalogiseret materiale) består af repræsentanter fra folke- og skolebiblioteker og DBC-medarbejdere, der til dagligt arbejder med at registrere materialerne. De præcise selektionskriterier findes på dbc.dk ved at søge på 'bibliotekskatalogisering af bøger'.

Inden for de senere år er bibliotekskatalogiseringen udvidet fra ren udvælgelse og katalogisering til også at dække andre af bibliotekernes behov for metadata. Metadata fra elektroniske ressourcer, som bibliotekerne betaler for adgang til, kan således søges sammen med data fra bibliotekskatalogiseringen i den nationale databrønd.

SMART AT REGISTRERE TO TING PÅ EN GANG

DBC står både for bibliotekskatalogiseringen og for den nationalbibliografiske registrering til Dansk bogfortegnelse. Det giver en mere effektiv proces, end hvis registreringen foregik to forskellige steder, sådan som det er tilfældet i flere andre lande, hvor nationalbibliografiopgaven typisk ligger hos nationalbiblioteket. Fokus på den praktiske anvendelse i biblioteker og bogbranche, fremfor en tilgang, der primært ser nationalbibliografien som en registrering for eftertiden, betyder samtidig, at biblioteker, boghandlere og borgere uge for uge kan følge med i den danske produktion af bøger.

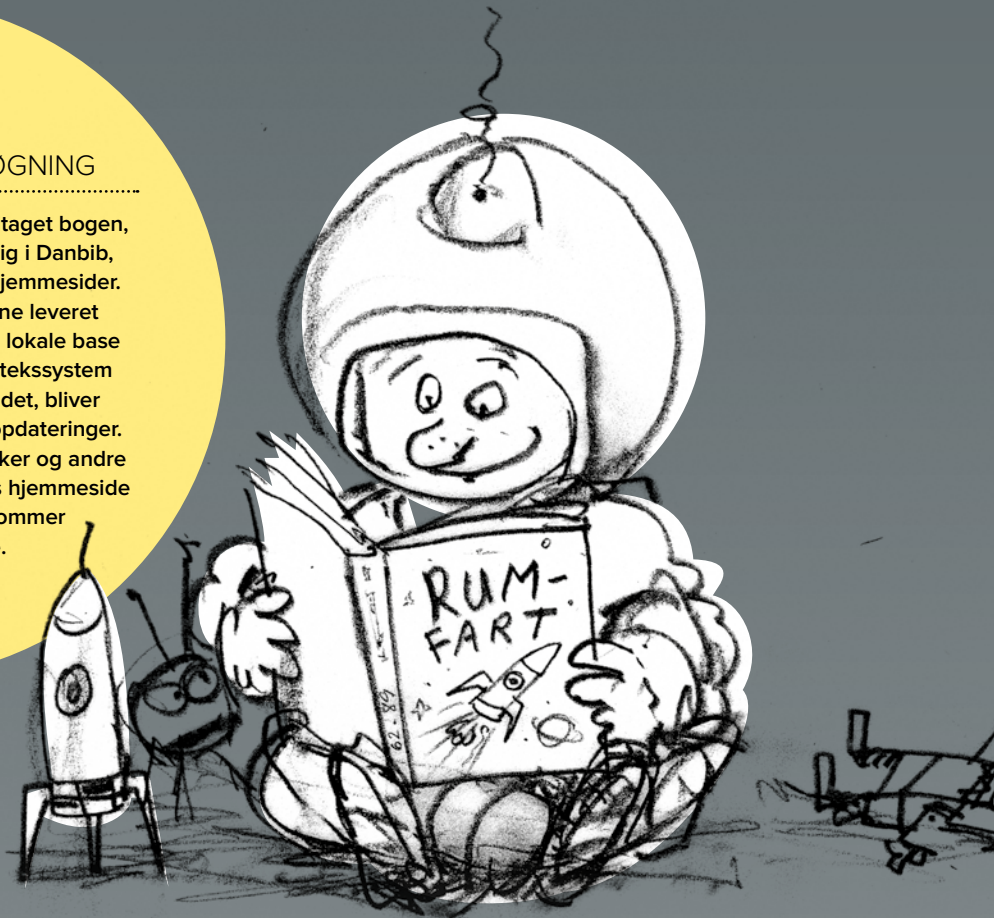
7.

KLAR TIL AVANCERET SØGNING

To til tre uger efter, at DBC har modtaget bogen, er den fuldt registrerede post synlig i Danbib, bibliotek.dk og på bibliotekernes hjemmesider.

En gang om ugen får bibliotekerne leveret de seneste registreringer, så deres lokale base er opdateret. Når det fælles bibliotekssystem

Cicero bliver bredt ud til hele landet, bliver dataleverancerne afløst af tidstro opdateringer. Samtidig kan boghandlere, biblioteker og andre interesserede uge for uge på DBC's hjemmeside følge med i alt, hvad der udkommer i Dansk bogfortegnelse.

MØD EN KATALOGISATOR:

”Jeg kan altså godt lide MARC-formatet”

Dorthe er en af de 44 bibliotekarer, der registrerer bøger og andre materialer på DBC, så de kan søges frem af bibliotekernes brugere og ansatte.

TEKST: CAMILLA BØDKER THOMSEN / FOTO: POUL BERGSTRØM HANSEN

”Jeg vil tro, det er, hvad jeg kan nå i dag.” Dorthe Ryttersgaard Aagesen tager en stak bøger fra hylden og lægger dem på skrivebordet. Den øverste er en rejsebog.

Hun kigger kort på den, lægger den til venstre for tastaturet og finder på computeren den foreløbige post, der blev lavet den dag, DBC modtog bogen fra forlaget.

Så bladrer hun frem og tilbage. Finder titelbladet. Tjekker bagsiden. Omslagets flapper. Og forsiden igen. Venstre hånd befinder sig skiftevis i bogen og på tastaturet sammen med den højre – i færd med at skrive oplysninger ind.

Dorthe er katalogisator hos DBC, hvor hun registrerer bøger og lydbøger, både trykte og elektroniske. Noget af det, hun taster ind om rejsebogen, er let at forstå: ’Turen går til Wien’ skriver hun i et felt, der hedder 245. Men hvad betyder mon *4 ctg’?

”Jeg skriver oplysningerne ind i bestemte felter og delfelter og tilføjer en række koder, der gør, at man kan søge på forskellige måder efter bogen,” fortæller Dorthe og viser, hvordan det, hun skriver, vil komme til at se ud for brugeren af f.eks. bibliotek.dk.

I stedet for ’245’ står der nu ’Titel’ efterfulgt af et kolon og ’Turen går til Wien’. Det lille *4 ctg’ i felt 720 viser sig at betyde, at det, som Dorthe har skrevet ind sammen med et *o’, er navnet på den, der har stået for rejsebogens kort.

Entydige navne

Både dette navn og navnet på forfatteren skriver Dorthe i øvrigt ind på en særlig måde: I stedet for at taste navnet ind, indsætter hun et link til en særlig post med den autoritative form af navnet. På den måde sikres, at navnet er entydigt.

Hun fortsætter med at indsætte oplysninger om serietitel, omslagstitel, fagligt niveau, antallet af sider, at der er tale om en trykt bog og meget mere.

”Ofte laver jeg en note, der fortæller om indholdet, og hvis der er en lektørudtalelse, lader jeg mig måske inspirere af den. Men lige med denne bog vurderer jeg ikke, at det er nødvendigt med en note, for det er ikke svært at regne indholdet af bogen ud,” fortæller Dorthe.

Alle DBC’s katalogisatorer registrerer både faglitteratur og skønlitteratur og alt efter, hvilket team, de arbejder i, også andre materialer som film, spil, noder, musik og artikler. Til at støtte sig i arbejdet har de både nogle regler og en nedskreven praksis – og så har de hinanden, forklarer Dorthe:

”Ud over katalogiseringsreglerne, som Kulturstyrelsen har defineret, har vi også en praksis for, hvordan vi fortolker reglerne. Her slår jeg op, hvis jeg er i tvivl.

FAKTA

Kontrol og entydighed

Når DBC registrerer navne på forfattere, instruktører og andre ’ophav’, skriver vi ikke navnet ind i den bibliografiske post men linker i stedet til autoriserede personnavnedata i særlige ’autoritetsposter’.

I slutningen af 2013 begyndte vi at anvende autoritetsposter i forbindelse med bøger udkommet siden 1999 og har efterfølgende udvidet til også at bruge dem i registreringen af lyd, film og multimedier.

Brugen af autoritetsdata er rationel, fordi vi kun registrerer personen og alle variantformer af navnet én gang, nemlig i autoritetsposten, som vi så kan genbruge i stedet for at

skulle gentage forskellige skrivemåder i hver eneste post, hvor personen er ophav.

Samtidig er den en fremtidssikring. Autoritetsdata er centrale i de nye internationale katalogiseringsregler og katalogiseringsformater, der er på vej, ligesom den bibliografiske udvikling generelt har stigende fokus på linked data, det vil sige relationer mellem bibliografiske elementer.

DBC’s videre arbejde med autoritetsdata autoritetsdata vil omfatte emneord og korporationer og vil på længere sigt blive udbredt også til artikel- og musikområdet.

Bibliotekar **Dorthe Ryttersgaard Aagesen** har været katalogisator hos DBC siden juni 1999.

Det kan f.eks. være, hvis der er en note på omslaget, og jeg er i tvivl, om jeg skal nævne den. Og så spørger vi også hinanden. Nogle af de gamle i gårde kan jo nærmest DK5-klassemærkerne udenad.”

Nørdet og firkantet

DBC bruger – som Danmark i øvrigt – katalogiseringsformatet danMARC2, der er en variant af det internationale format MARC.

”Hele verden formaterer på den her måde. Hvis jeg trækker en russisk post ind, så ved jeg, at det, der kommer efter den skrå streg, er forfatteren osv.,” fortæller Dorthe.

Men kan man ikke blive lidt bims i hovedet af at sidde dag ud og dag ind og skrive stjerner og koder ind på computeren?

”Jeg ved godt, det lyder nørdet, men jeg kan altså godt lidt MARC-formatet,” griner hun.

”Jamen altså, se lige på det – Det er struktureret og firkantet, og det giver mening for mig med felter og delfelter. Det springer i øjnene, hvis der mangler et nul i felt 440, og der ikke findes et felt 840.”

Vurderer biblioteksrelevans

Desuden består Dorthes arbejde også af andet end at sidde foran skærmen og taste metadata ind.

Hun underviser blandt andet ved kurser for bibliotekernes medarbejdere, der skal lære at katalogisere og formatere. Og hun er som en del af DBC's Rådgivende udvalg for netressourcer med til at sikre, at DBC får input fra bibliotekerne om, hvad de ønsker at få registreret på netområdet.

Desuden indgår hun i et lille hold på seks medarbejdere, der hver morgen to og to gennemgår de bøger, DBC modtager, og vurderer, hvilke bøger der skal med i Dansk bogfortegnelse, og hvilke af dem, der derudover også er af særlig interesse for bibliotekerne.

De bøger, som Dorthe og kollegerne vurderer som biblioteksegne, afmærker de, så bibliotekerne, når de skal købe bøger ind, kan se, hvilke der er relevante for voksne, børn og/eller skole. Disse bøger får desuden en særlig grundig registrering: bibliotekskatalogiseringen.

Rejsebogen får emneordene 'Wien', 'Østrig' og 'rejseførere' og DK5-klassemærket 44.57, Wien, og så er den ellers færdigregistreret og klar til, at en kollega læser korrektur, som det sker ved alle bibliotekskatalogiserede bøger.

Thomas Ry Andersen er bibliotekar ved Vejen Kommunes Biblioteker i Vejen og Brørup. Han er bachelor i bibliotekskundskab og videnskommunikation og cand.mag. i litteraturvidenskab. Lektor siden november 2013.

MØD EN LEKTØR:

”Meget er faktisk rigtig godt”

Thomas anmelder to bøger om ugen og vil nødig undvære lektøruddtalelserne, når han selv vælger materialer til biblioteket. Læs her, hvordan det er at være lektor.

TEKST: CAMILLA BØDKER THOMSEN / FOTO: MOGENS HOLMGAARD

Hvilke bøger anmelder du?

”Jeg anmelder typisk essaysamlinger, digte, historiske værker, franske romaner, science fiction og modernistiske romaner. Der kommer mange bøger om 2. verdenskrig – jeg har for eksempel lige haft en bog om bombetogterne over Europa. Det er sjældent, jeg får en roman.”

Hvordan gør du rent praktisk?

”Jeg læser som udgangspunkt bogen fra start til slut. Ofte begynder jeg at skrive, inden jeg er færdig med at læse. Man lærer efterhånden, hvad der skal med, og bliver god til at formulere, hvad der er det centrale. Nogle gange undersøger jeg noget om forfatteren og genren

generelt. Ellers starter jeg tit med den objektive beskrivelse. Vurderingen og anbefalingen til bibliotekaren laver jeg til sidst.”

Hvad lægger du vægt på?

”Jeg forholder mig til flere ting. Skriver forfatteren godt? Hænger det sammen? Er bogen let eller svær? Når man som bibliotekar skal formidle bogen, hvilke målgrupper er det så til? Hvad er bogens styrke og svage sider?”

Hvordan bruger du din bibliotekarfaglighed?

”Jeg har målgruppe og formidling for øje. Er bogen nødvendig at have stående? Hvilke målgrupper vil være interesseret?

Vil den blive en succes på biblioteket eller en, man låner ud en enkelt gang?

Her trækker jeg på min viden om, hvordan lignende bøger går. Hvis jeg er i tvivl, tjekker jeg udlånsstatistikken. Det kan være, jeg ender med at skrive, at det er en rigtig god bog, men at den måske ikke vil låne så meget ud og derfor kræver formidling. Det kan også være omvendt – at jeg skriver, at man, måske på grund af et bestemt forfatternavn, må forvente en vis efterspørgsel, men at det ikke ændrer ved, at bogen har alvorlige mangler, der gør, at jeg ikke vil anbefale den. Og så er det op til det enkelte bibliotek, om det vil anskaffe den.”

Hvor lang tid tager det at anmelde en bog?

”Da jeg startede, brugte jeg nogle gange en hel uge eller i hvert fald en weekend på en bog. Det er ikke tunge murstensromaner, jeg får, så nu kan jeg nok gøre det på nogle timer, hvis jeg koncentrerer mig. Tidsmæssigt er der ikke forskel på skønlitteratur og faglitteratur, men faglitteratur kan være lettere at sammenfatte end en roman med mange plot og personer.”

Hvad er det sværeste?

”Lektørdtalelserne skal være hurtige at sætte sig ind i. I starten havde jeg problemer med at fatte mig i korthed, men det går bedre nu.

Nogle bøger er sværere at anmelde end andre. For eksempel noget avantgardelitteratur, som ikke umiddelbart fortæller, hvad det går ud på. Så er jeg

nødt til at tænke mere over tingene og finde en form for tema i det. Det sker engang imellem, især på digtområdet.”

Hvis du ikke bryder dig om en bog?

”Meget er faktisk rigtig godt. Det sker da indimellem, at jeg får noget, som ikke er det, men det er også vigtigt, at sådan en bog får en lektørdtalelse, for bibliotekerne skal ikke have alt stående. Så beskriver jeg mangler og svagheder uden at hagle bogen ned. Jeg fortæller sagligt, hvad der er galt. Jeg forsøger også at finde det gode, om det så bare er f.eks. et inspirerende omslag, for det kan betyde noget for brugeren, der står med bogen i hånden.”

Hvorfor er du lektor?

”Jeg har en utrolig hunger efter nye bøger og efter at følge med. Som lektor

får jeg læst bøger, jeg måske ellers ikke ville have læst. Der sker meget på digtområdet i øjeblikket, og der bliver udgivet nogle fantastiske essay-samlinger.

Derudover føler jeg mig meget bedre klædt på i mit daglige arbejde på biblioteket og især i formidlingen af litteratur. De bedste af bøgerne anbefaler jeg efterfølgende, f.eks. på vores bogcafeer. Og så er det personligt udviklende og inspirerende at stifte bekendtskab med ny litteratur.

Rent fagligt er det også en glæde at være lektor, fordi jeg synes, det er et vigtigt arbejde, vi udfører. Jeg ville nødigt undvære lektørdtalelserne, når jeg selv har materialevalg. Det er det første, jeg undersøger – hvad synes lektøren?”

FAKTA

Om lektørdtalelser

Der bliver udarbejdet lektørdtalelser om cirka halvdelen af de bøger, DBC anser for relevante for folke- og skolebiblioteker. For trykte bøger vil det sige omkring 4.200 om året. Som noget nyt bliver der også udarbejdet lektørdtalelser om cirka 100 e-bøger om året.

Lektørdtalelser skal være en hjælp til at indkøbe bøger til biblioteket, til at orientere sig om nye materialer og til formidlingen. På den måde er de et supplement til oplysningerne i bibliotekskatalogiseringen. De skal samtidig fungere som inspiration til bibliotekernes brugere.

Lektørdtalelserne om bøger er en del af DBC's materialevurderinger, som også omfatter vurderinger af film og multimedier, og som næsten alle folke- og skolebiblioteker abonnerer på.

De lidt over 100 lektører er folke- og skolebibliotekarere fra hele landet. Lektørerne har erfaring med at købe bøger til biblioteket og med, hvad lånerne efterspørger. De holder den konkrete bog op imod, hvad biblioteket ellers har inden for emnet eller genren, og vurderer, hvordan bogen vil passe ind, klare sig i konkurrencen med andre bøger, og om der vil være interesse for at låne den.

DBC tager højde for de enkelte lektørers interesseområder og specialviden, når bøgerne sendes til vurdering.

Lektørerne er ikke ansat af DBC men får et honorar for hver bog, de anmelder.

Lektørdtalelser er på max. 1.500 tegn og skrives i en fast form:

1. Kort om bogen
2. Beskrivelse
3. Vurdering
4. Andre bøger om samme emne/genre
5. Til bibliotekaren

De bliver publiceret på netpunkt.dk og efter seks måneders karenstid også på bibliotek.dk

Biblioteker, der abonnerer på materialevurderinger, kan benytte sig af ugentlige nyhedsletter over film, spil og bøger – fordelt på skøn- og faglitteratur for henholdsvis børn og voksne. Her vises materialevurderingerne sammen med bibliografiske oplysninger, indholdsnote, emneord og forsider, så man kan danne sig et overblik over nyvurderede bøger og let kan følge med i nye materialer på sit område, også selv om man ikke er med til at købe ind.

Indkøberen er bibliotekets gartner

Hver uge udkommer cirka 700 fysiske og digitale bøger, film, musik og spil i Danmark. Indkøberen følger med i strømmen og og køber titler hjem, så bibliotekets tilbud hele tiden svarer til brugernes behov og bibliotekets principper om aktualitet, kvalitet og alsidighed.

TEKST: MADELEINE SAUNTE / FOTO: LARS ANDRÉN, KØBENHAVNS HOVEDBIBLIOTEK

Marianne Jensen er bibliotekar på Københavns Hovedbibliotek. Når hun ikke har vagt og vejleder biblioteksbrugere, står hun for Københavns Bibliotekers indkøb af dansk faglitteratur for voksne.

En gang om ugen mødes hun med en kollega, som har ansvar for samme område til Københavns 19 lokalbiblioteker. Sammen gennemgår de den aktuelle uges fagbogstitler og beslutter, hvad der skal skaffes hjem.

Når der indkøbes en ny udgave af en publikation, f.eks. Medicinsk håndbog, kasseres ældre udgaver automatisk. At være indkøber er som at være bibliotekets gartner. For at sikre en harmonisk og frugtbar helhed skal samlingen passes og plejes. Der skal plantes og luges, sås og beskæres.

Helt uundværlige hjælpemidler

Med så mange titler på ugebasis er gode værktøjer alfa og omega. I materialevalgssystemet kan Marianne se DBC's liste over alle ugens udgivelser, med en række supplerende informationer: Er det en fysisk bog eller netpublikation, en ny udgivelse eller genoptryk osv.

Fra systemet kan Marianne Jensen klikke sig direkte videre til lektøruddataelser, Infomedia og fagtidsskrifter og til forlagets hjemmeside.

"Lektøruddataelsten ligger højest i hierarkiet. Den er udarbejdet til formålet af en kollega, som kender behovet," siger Marianne Jensen.

"Ellers ser vi på, om materialet er anmeldt i dagblade og fagtidsskrifter, og selvfølgelig, om det er velanmeldt. Desuden læser vi ofte forlagets egen beskrivelse af udgivelsen."

Gode bloggere kan være guld værd

"Vi bruger i stigende grad også bloggere anbefalinger," supplerer Inger Gyldenkærne, teamkoordinator for de 19 indkøbere i Københavns Biblioteker.

MATERIALEVALG

"Folkebibliotekernes formål opfyldes gennem kvalitet, alsidighed og aktualitet ved udvælgelse af det materiale, der stilles til rådighed. Ved udvælgelsen må alene disse kriterier, ikke de i materialet indeholdte religiøse, moralske eller politiske synspunkter, være afgørende."

Lov om biblioteksvirksomhed

"De besidder ofte en meget specialiseret viden inden for det felt, som de anmelder. På den måde kan de være ører og øjne for os, som skal indkøbe, men ikke har tid til at sætte os så grundigt ind i hver enkelt publikation."

Kig i spåkuglen

I samarbejde med kolleger er Inger Gyldenkærne i gang med at formulere en ny politik for Københavns Bibliotekers indkøb.

"Vi forsøger at se i spåkuglen for de næste tre år og formulere nogle retningslinjer, som passer til de forventninger, vi har. Det handler blandt andet om at koble det fysiske og det digitale bedre sammen," siger hun.

"For eksempel brugte vi 2 millioner på Filmstriben i 2014, mens lån af fysiske film falder. Den samme tendens gør sig gældende på lydbog-området, hvor eReolen er velfungerende, mens udlånet af cd og mp3 falder. Her har vi formuleret en indkøbsprofil, som forudsiger, at 80 % af alle bibliotekets lydbøger skal være digitale om tre år."

Hvor mange eksemplarer skal vi have?

En af de ting, Marianne Jensen ofte diskuterer med sin kollega til det ugentlige selektionsmøde, er, hvor mange eksemplarer, der skal købes hjem.

Som indkøbere læner **Inger Gyldenkærne** (tv) og **Marianne Jensen** sig blandt andet op ad lektøruddataelser, aktuelle tendenser og bloggeres anbefalinger.

”Tag nu Lotte Heise. ’Selvfølgelig skal hun bo hos mig’ er aktuel nu og får meget omtale. Derfor skal den være til at få. Omvendt tror vi ikke, at den bliver efterspurgt på længere sigt,” siger Marianne Jensen.

”I dette tilfælde har vi valgt at købe otte eksemplarer. Seks til lokalbibliotekerne og to til hovedbiblioteket. Det er et meget klassisk middeltal. Derudover har vi bestilt 19 såkaldte NU-bøger, en til hvert bibliotek. Det er eksemplarer, som ikke kan reserveres, men som kan lånes i 14 dage ved at møde op på biblioteket. De skal ud til brugerne her og nu, lånes ud, læses og slides op!”

I tvivlstilfælde

Det hænder, at Marianne Jensen og hendes kollega er i syv sind om en udgivelse.

”Så går vi tilbage til egen base og ser på lånehistorikken for lignende bøger. Vi ser også på, hvad andre, som ligner os, gør. Gentofte, for eksempel, har en vigtig rolle som centralbibliotek, så dem retter vi os efter, og Frederiksberg har en lånerskare, som ligner vores.”

Den endelige beslutning er et spørgsmål om kvalitet. Men vurderingen afhænger også af materialetypen.

For eksempel er kravet til det sproglige højere, hvis det drejer sig om en skønlitterær udgivelse, end hvis det er en udgivelse af smal specialviden inden for et særligt område, som f.eks. rune-forskning.

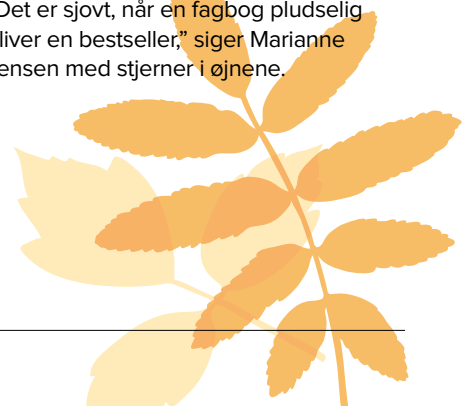
Tendenser og trends

Marianne Jensen og Inger Gyldenkærne er enige om, at det er en overordnet tendens inden for fagbogsområdet, at der

kommer færre af de brede generelle introduktioner såsom Politikens guide til kunsten, mens smallere, mere specialiserede publikationer inden for markedsføring, teknik og naturvidenskabelige speciemer bliver flere.

”Så er der trends, som skal have flere eksemplarer, fordi de er meget efterspurgt her og nu. 5:2 kuren er et typisk eksempel, men her på det seneste også Svend Brinkmanns ’Stå fast’ eller fagbogen ’Tarme med charme,’” siger Inger Gyldenkærne.

”Det er sjovt, når en fagbog pludselig bliver en bestseller,” siger Marianne Jensen med stjerner i øjnene.

Forlag og boghandlere har også brug for metadata

Med hjælp fra DBC kan bogbranchen klassificere bøgerne på en mere tidssvarende måde.

TEKST: CAMILLA BØDKER THOMSEN

”Vi har en forventning om, at det kan være med til at give en bedre omsætning.” Sådan lyder den klare melding fra Boghandlerforeningens direktør Olaf Winsløw.

Den danske bogbranche har taget et nyt klassifikationssystem i brug. Det betyder, at redaktørerne på forlagene nu sætter andre og mere detaljerede emne-metadata på bøgerne, før de ryger ud til boghandlerne.

Samme bog på flere hylder

Det gamle system var tænkt som et opstillingssystem til fysiske boghandlere, og der var kun mulighed for at give hver bog én overordnet kategori, som fortalte, hvor den skulle stå på hylden. Men den holder ikke i dag, fortæller Data Manager Kim Holmgaard fra Saxo:

”Vi har nogle andre udfordringer som online boghandel. Vi har brug for at have en bog stående på flere forskellige hylder, f.eks. både på ’biografi-hylden’ og ’historie-hylden.’”

Udover muligheden for, at samme bog kan sættes på flere digitale ’hylder’, har Saxo også savnet en mere detaljeret inddeling af bøgerne i forskellige grupper:

”De kunder, der ret præcist ved, hvad de leder efter og skriver bogens titel i søgefeltet, er ikke noget problem. Men kunder, der mere bredt er på udkig efter en krimi, allerhelst en politi-krimi, har vi ikke haft så nemt ved at hjælpe,” fortæller Kim Holmgaard.

Bedre søgbarhed

Det nye system har langt flere muligheder for at beskrive en bog i form af hovedemner, underemner og såkaldte ’kvalifikatorer’.

”Der er mange, mange flere muligheder for at øge søgbarheden. For eksempel kan man både beskrive en bog ved, at det er en roman, at den foregår i 1600-tallet, og at den handler om kvinder,” siger Christine Bødtcher-Hansen, der er direktør for Forlæggerforeningen.

Bibliotekar hos DBC, **Birgit Gøtterup**, har lavet en oversættelse mellem bibliotekernes DK5 og bogbranchens nye klassificeringssystem. Foto: Poul Bergstrøm Hansen

Det kan Rikke Skov fra Politikens Forlag tilslutte sig:

”Vi har fået meget mere nuanceret data. Med Thema har vi mulighed for at sætte målgrupper på – for eksempel, at en træningsbog henvender sig til kvinder.”

Det nye system, der hedder Thema, er internationalt, hvilket også er en forbedring i forhold til det gamle system, fordi samme bog nu bliver klassificeret ensartet uafhængigt af, hvilket land, den er udgivet i.

Tilpasset til salg

Bibliotekar Birgit Gøtterup fra DBC har oversat de omkring 4.000 betegnelser i den engelske version af Thema til dansk. Til daglig arbejder hun med at registrere bøger og artikler til biblioteksbrug.

”Thema er meget omfattende, og det er bygget op på en helt anden måde end bibliotekernes DK5-system. Mens DK5 tager udgangspunkt i emner, så er Thema rettet mod salg til forskellige kundegrupper. Der er nærmest ét klassifikationssystem for børn, ét for voksne, ét for eksperter og så videre, så Thema har typisk samme emne 3-4 steder,” siger Birgit Gøtterup.

Bibliotekernes data hjælper med bagkatalog

Ud over at oversætte alle begreberne i Thema, har DBC også sørget for, at forlagene på en nem måde kan indføre klassifikationssystemet med bagudvirkende kraft. Birgit Gøtterup har nemlig

Når man sælger bøger online, har man brug for at kunne have en bog stående på flere forskellige hylder på en gang, fortæller Data Manager hos Saxo, **Kim Holmgaard**. Det er muligt med bogbranchens nye klassifikationssystem Thema. Foto: Lone Rasmussen

også foretaget en anden 'oversættelse' – mellem Thema og DK5. De to klassifikationssystemer er som sagt bygget forskelligt op, og DK5 er på mange punkter mere specifik end Thema, men 'oversættelsen' giver mulighed for, at der kan komme metadata på forlagenes bagkatalog af bøger helt tilbage til 1990.

Ved at holde bøgerne op mod de DK5-klassemærker, DBC har registreret elektronisk for bøger i Dansk bogfortegnelse siden 1990, har DBC nemlig kunnet levere lister med forslag til Thema-klassificeringer.

"Det har været en kæmpe fordel, at vi kunne få sådan en fil, så vi ikke

skal sidde og gøre det manuelt," siger Rikke Skov fra Politikens Forlag.

Det er bogbranchens nationale "Thema-komite", der har bestilt DBC til at oversætte Thema til dansk og foretage en mapning fra DK5.

Birgit Gøtterup har ansvar for DK5 i DBC. På grund af omslagsfarverne, bliver DK5-bøgerne også kaldt Tante Grøn, Tante Brun og Tante Lilla.

Tanterne fylder 100

Bag de små tal på ryggen af bibliotekets bøger gemmer sig et omfattende, avanceret klassifikationssystem. Officielt hedder systemet DK5: decimalklassedeling. I fagslang: Tanterne. Nu fylder Tanterne 100 år – og de er stadig uundværlige i bibliotekerne.

TEKST: MADELEINE SAUNTE / FOTO: POUL BERGSTRØM HANSEN

Væk en musikbibliotekar midt om natten med en panfløjtekoncert, og han vil mumle '78.412:69', vende sig om på den anden side og sove videre.

De fleste almindelige biblioteksbrugere kender blot DK5-systemet som de små tal, der står på bogryggene og på reolerne i biblioteket, og som indikerer, hvor materialet skal stå. Men DK5 er selve centralnervesystemet i bibliotekerne.

Sætter verden i system

DK5 er et universalklassesystem, som organiserer viden i hierarkiske klasser

via ti hovedgrupper, som deles i ti undergrupper, som igen kan deles i op til ti undergrupper, og så fremdeles – i princippet i det uendelige. En sommerfugl (58.443) er en underkategori til insekter (58.44), som hører under Hvirvelløse dyr (58.4) i Zoologi (58) i hovedgruppen 50, Naturvidenskab. Det er næsten til at blive svimmel af.

Dynamisk nedad, statisk opad

'Decimal-klassedeling til brug ved ordningen af bogsamlinger' udkom første gang i 1915 og byggede på den

amerikanske bibliotekar Melvil Dewey's klassifikationssystem, i en version tilpasset de danske folkebogsamlingers behov i 1915. Decimalklassedelings-systemet, som i 1969 nåede til 5. udgave og nu blot kaldes DK5, har altså hundredes års jubilæum i år. Nu udvikles systemet med årlige rettelser og tilføjelser uden nye udgavebetegnelser.

DK5 er dynamisk, fordi det løbende kan underinddeles. Underkategorier kan opstå og vokse sig store, som f.eks. 19.6 om it og it-systemer mv.

Ændringer den anden vej er straks mere besværlige. Hovedgrupperne kan man nemlig ikke uden videre rokke ved uden at omkalfatre hele biblioteksopstillingen. Det giver af og til hovedbrud for bibliotekar Birgit Gøtterup, som har ansvar for DK5 i DBC.

”Noget af det, der er spændende ved DK5, er det tidsbillede, systemet afspejler. Det er også det, som af og til volder problemer,” siger Birgit Gøtterup, og uddyber med et eksempel:

”Danmarkshistorien har gruppe 96. Da DK1 udkom i 1915, var det store historiske fokus på 1800-tallets historie. År ca. 1000 op til 1814 er fordelt på 96.1, 96.2 og 96.3. Så følger 1800-tallet med hele tre grupper: 96.4 Det 19. århundrede, 96.5 Treårskrigen og 96.6 Krigen 1864. Hertil kommer 96.9 Slesvig-Holstens historie – et landområde, man åbenbart ikke helt havde givet slip på i 1915.”

”Det betyder, at der er 96.7 tilbage til det 20. århundrede, nu bruger vi 96.8 til det 21. århundrede – Så når vi når til det 22. århundrede, er der ikke mere plads!”

Systemet afspejler tiden

Der udvikles stadig på DK5, selv om klassifikation i sin natur bør være statisk, da ændringer jo betyder, at bøger står forkert på hylderne og med forkerte mærkater på ryggen.

Mest af alt handler revisioner af DK5 om at skaffe bibliotekerne overskuelige opstillingsgrupper, så bøgerne bliver lettere at finde på hylderne. Grupperne må ikke indeholde for mange bøger, men heller ikke for få.

Omverdenen præger stadig udviklingen af DK5, siger Birgit Gøtterup:

”For et par år siden fik vi en henvendelse fra en biblioteksbruger, som syntes, at det var uretfærdigt, at Palæstina var placeret i gruppe 98.22 Israels historie. Der er ikke plads i systemet til, at Palæstina kan få en selvstændig gruppe på niveau med Israel, så vi omdøbte gruppe 98.22 til ’Israels historie. Palæstinas historie’ og oprettede gruppen 98.223 Vestbredden og Gazas historie fra 1967.”

”Under arbejdet gik jeg tilbage til DK4, som udkom i 1954, dvs. ret tæt på staten Israels oprettelse, og her hedder gruppen: ’Palæstina og Israel’. Så det er

først med DK5’s første udgave fra 1969, at Palæstina forsvinder fra DK-systemets overskrifter. Palæstina har hele tiden eksisteret i registrene – og nu er det så genindført i overskriften fra 2012. Samtidigt blev der oprettet en undergruppe til ’Vestbredden og Gazas historie fra 1967’ – altså der, hvor de Palæstinensiske selvstyreområder ligger.”

Tanterne bliver digitale

Til at holde styr på det hele, udgiver DBC de tre opslagsbøger DK5 Systematik, Alfabetisk register og Systematisk register. Hvilken én, man skal bruge, afhænger af, om man står med et ord eller begreb og skal finde det klassemærke, der står for det, eller omvendt.

Bøgerne har omslagsfarverne grøn, brun og lilla og har derfor fået tilnavnene Tante Grøn, Tante Brun og Tante Lilla inspireret af Elsa Beskows børnebogs-klassikere. Forsiderne er illustreret med klassemærket 19.523. Gruppen hedder Kryptografi og indeholder bl.a. ’hemmelige koder’.

2015 bliver måske sidste gang, bøgerne udgives i trykt form. Der arbejdes nemlig på at gøre DK5 helt digital.

Sommerfugl (58.443): underkategori til Insekter (58.44) under Hvirvelløse dyr (58.4) under Zoologi (58) i hovedgruppen Naturvidenskab (50).

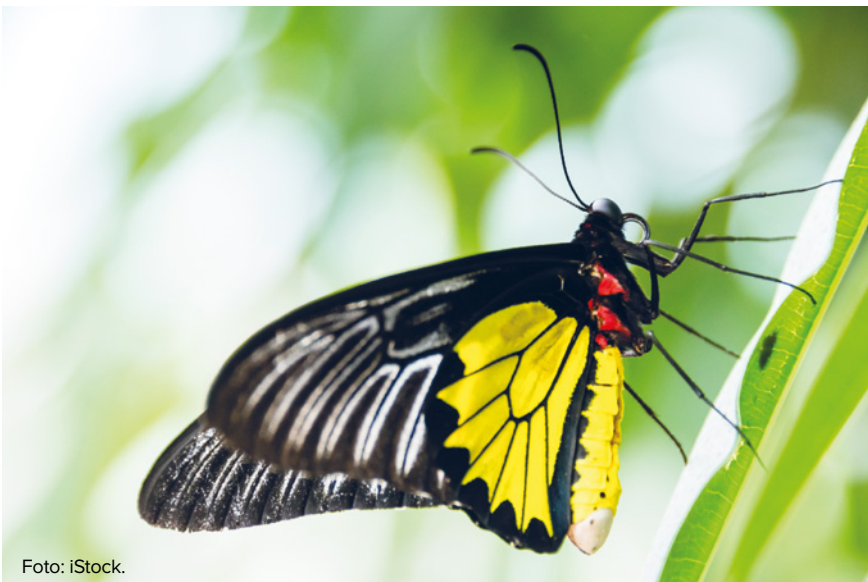

Foto: iStock.

DECIMALKLASSEDELING (DK5)

Bygger på Melvil Deweys system The Dewey Decimal Classification (DDC).

Bibliografisk Råd under Kulturstyrelsen har ansvaret for DK5-standarden.

Det praktiske arbejde varetages af DK5-redaktionsgruppen, som består af praktiserende bibliotekarer fra folke- og forskningsbiblioteker og klassifikatorer fra DBC. DBC er sekretariat.

15 år med bibliotek.dk

bibliotek.dk er en energisk teenager. Det ene øjeblik tæt på voksen og fornuftig. Det næste ransagende sit eget spejlbillede. Sidder min ranking i skabet? Burde jeg løfte min emneoversigt lidt længere op? Eller ned? Er jeg overhovedet pæn i blå og sort. Hvad med lilla og signalgul? Hmm ...

TEKST: MARIANNE HERMANSEN

Man kan sige meget om bibliotek.dk, blot ikke, at der ingenting sker. Den 31. oktober kan sitet fejre sin 15 års fødselsdag.

En ministers vision

Det begynder med en vision. Daværende kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen offentliggør i oktober 1998 ideen om, at alle borgere skal have elektronisk adgang til de danske biblioteker.

DBC og Biblioteksstyrelsen (i dag Kulturstyrelsen) griber ideen og søsætter i samarbejde et stort projekt, opdelt i ikke mindre end 12 delprojekter. Den 18. maj 2000 bliver bibliotek.dk vedtaget i Biblioteksloven, og den 31. oktober 2000 går første version i luften.

I januar 2003 runder antallet af bestillinger 1 million. Den store interesse for at låne materialer på tværs af landet får samme år Biblioteksstyrelsen til at starte en kørselsordning mellem bibliotekerne.

Konstant forandring

Siden starten i 2000 har bibliotek.dk været under mere eller mindre konstant forandring, som det nødvendigvis må være med enhver webportal, der stræber efter at holde sig udviklingsmæssigt ajour og tilgodese brugernes behov for smart funktionalitet, netdokumenter og supplerende information.

I løbet af de 15 år er der blevet arbejdet med design, navigation og søgemuligheder samt berigelse af indhold som f.eks. fuldtekstartikler, forsider, links til anmeldelser, supplerende kilder og videresøgning på nettet.

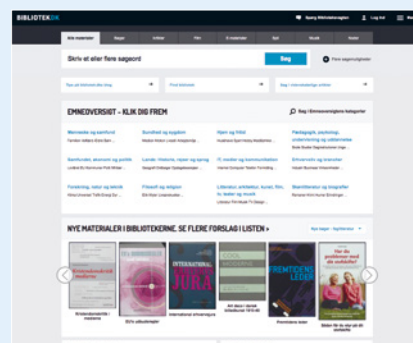
Et andet fokus har været på resultatvisningen, så man får vist værket og ikke i første omgang de mange varianter, som det samme værk typisk er udgivet i, f.eks. nye udgaver og genoptryk, indbundet, paperback, cd, mp3, e-bog mv.

Automatiseret fjernlån

I 2006 får bibliotek.dk tilføjet en nyudviklet feature, der skal vise sig både smart og i høj grad ressourcebesparende i bibliotekerne, nemlig automatiseret fjernlån.

Automatiseret fjernlån går kort fortalt ud på, at hele det manuelle, tidskrævende arbejde, der før var nødvendigt, inden en bestilling fra et bibliotek til et andet var gennemført, automatiseres. Ikke bare, så bestillingen nu håndteres automatisk, men, nok så avanceret, så systemet også selv afkoder, hvilket nærmeste bibliotek i geografisk afstand, der har eller først får materialet til rådighed.

Udtrykt i tal betyder det, at der f.eks. i de første seks måneder af 2015 er foretaget næsten 600.000 automatiserede fjernlån via bibliotek.dk. Det er både til gavn for brugerne, der oplever, at bestillinger fra andre biblioteker end deres eget er klar til afhentning i løbet af ganske få

Oprindeligt og nuværende design. Meget er sket, også med designet, siden første version af bibliotek.dk blev lanceret den 31. oktober 2000. Fokus er fortsat, at sitet skal være enkelt og appellere til alle aldersgrupper.

FAKTA

BIBLIOTEK.DK

bibliotek.dk indeholder alt, hvad der findes på danske, offentlige biblioteker. Både folkebiblioteker og fag-, forsknings- og undervisningsbiblioteker. Materialerne kan bestilles og afhentes på eget bibliotek.

bibliotek.dk udvikles og drives af DBC, administreres af DDB og finansieres af den danske stat ved finanslovsbevilling.

Indhold: 13,1 millioner materialer. Heraf 1,7 millioner e-materialer.

bibliotek.dk opdateres dagligt.

Over 1 million faste brugere om året.

2.987.691 besøg (2014).

1.430.935 bestillinger. Heraf 678.959 automatiserede bestillinger (2014).

Avancerede specialsøgesider på bøger, film, musik, noder, artikler, spil og e-materialer.

bibliotek.dk's brugerpanel består af 560 medlemmer. Det er sammensat af et repræsentativt udvalg af bibliotek.dk-brugere. Panelet vurderer forslag til funktionalitet og tester nye features.

dage, og for bibliotekerne, hvis materialer udlånes ikke bare lokalt, men over hele landet.

Det nye bibliotek.dk

Den tredje og allerstørste udvikling af bibliotek.dk til dato påbegyndes i 2011, hvor 'Den store migrering' går i gang.

Udviklingen betyder en total omlægning af hele den bagvedliggende arkitektur.

Al kode skrives om, baseret på open source og webservices. Og bibliotek.dk får samtidig ny søgeplatform og nyt design. I denne version introduceres også et større antal nye søgefiltre, der både kan bruges som inspirationskilde og til at indsnævre, analysere og kvalificere søgeresultater. Resultatet er et nyt bibliotek.dk, der åbner i november 2013.

Siden har fokus været på videreudvikling og finjusteringer. Senest er sitet

blevet responsivt, så det automatisk tilpasser sig skærmstørrelsen på mobil, tablet og desktop.

I 2015 og 2016 har vi fokus på at forbedre søgeoplevelsen, så brugerne vil opleve at få mere præcise og relevante søgeresultater. Brugere vil også kunne få inspiration til udvalgte titler gennem anbefalinger. Første driftsklare version er til mobile platforme og forventes leveret i starten af 2016.

Hallååå, her er vi ...

bibliotek.dk har taget første skridt for at gøre posterne nemmere at få øje på i Google

TEKST: CAMILLA BØDKER THOMSEN

Du skriver bogens titel i browseren, og Google vender tilbage med et søgeresultat. Ud over resultater fra online-boghandler får du også vist en bibliotekspost – måske endda med en lille 'udvidelse', der giver overblik over, hvilke biblioteker tæt på dig, der har bogen.

Vi er der ikke helt endnu. Men bibliotek.dk har taget første skridt på vejen.

6,8 millioner poster i bibliotek.dk er nemlig blevet forsynet med små markeringer, der gør det lettere for de store søgemaskiner at forstå indholdet og dermed potentielt præsentere det på nye måder. Markeringerne er lavet i metadataformatet schema.org.

Det her er en bog

Schema.org er en måde at opmærke informationerne på en hjemmeside, så en maskine – f.eks. en søgemaskine – bedre kan forstå, hvilke informationer, der er tale om.

It-udviklerne på DBC har taget alle bogposter i bibliotek.dk og tilføjet markeringer i schema.org-sprog: Det her er en bog. Det her er forfatteren. Det her er emneord osv.

Det lyder måske simpelt, for det er vel nogenlunde det, der allerede er markeret i de bibliografiske poster? Jo, men schema.org er ikke lavet specifikt til biblioteksbrug, og man kan ikke altid uproblematisk oversætte en schema-

markering til et bestemt felt eller delfelt i biblioteksposten.

Inden det rent it-mæssige arbejde har det derfor været nødvendigt at beslutte, hvilke oplysninger i posten, der skal markeres med hvilke schema-markeringer – og hvilke oplysninger, der i det hele taget skal markeres.

Borgerne er på Google

Som almindelig bruger af bibliotek.dk oplever man ingen forskel, men på sigt er forhåbningen, at schema.org kan være med til at gøre bibliotekernes materialer mere synlige for borgerne.

Som projektleder på DBC Nanna Agergaard siger det: "Hvis bibliotekerne gerne vil være, hvor brugerne er, så er Google et godt sted at starte."

Hun kan dog ikke love, at bibliotek.dk-posterne nu bliver vist højere i søgeresultaterne fra Google:

"Reelt ved vi ikke så meget om, hvad der skal til, for at søgemaskinerne lettere fanger vores poster. Vi tager det i små skridt og prøver os frem," siger Nanna Agergaard.

Indtil videre er det bibliotek.dk's 6,8 mio. bogposter, der har fået tilføjet schema.org-markeringer. Senere vil det også blive andre materiale typer.

Projektet er aftalt med DDB og bliver videreudviklet i 2016, ikke mindst efter ønske fra fag-, forsknings- og uddannelsesbibliotekerne.

FAKTA

Om schema.org

Schema.org er blevet til i et samarbejde mellem Google, Yahoo, Microsoft og den russiske søgemaskine Yandex og er en ontologi og et 'ordforråd', som er maskinlæsbar og forståelig på tværs af søgemaskiner.

Som ansvarlig for en hjemmeside kan man bruge schema.org til at opmærke informationer på siden ved hjælp af en række forskellige sæt af metadata-angivelser (skemaer). Opmærkingen gør det tydeligt for søgemaskinerne, om konkrete tekstbidder/data beskriver f.eks. et land, en bog, en madopskrift, en begivenhed eller et vandfald.

De enkelte begreber er ordnet i et hierarki. F.eks. er 'en bog' underbegreb til 'et kreativt værk' og har visse af sine faste sæt af metadataangivelser til fælles med et maleri eller en tv-serie (f.eks. angivelse af ophavsmanden), mens det f.eks. ikke giver mening at angive antallet af sider for tv-serien.

Visningen af bogposterne i bibliotek.dk er blevet forsynet med schema-markeringer af forfatter, titel, emneord, ISBN, sideantal, årstal og forlag.

Nytimes.com, imdb.com og en del andre hjemmesider har taget schema.org i brug. I biblioteks-sammenhæng gælder det samme for OCLC i forbindelse med Worldcat.

Forfatterweb styrker det litteraturhistoriske overblik

To nye faneblade på Forfatterweb 'Perioder' og 'Genrer' forbinder portrætterne og kobler dem til stilretninger og forfatterens samtid. Det giver flere indgange til stoffet, inspiration og bedre overblik over litteraturen.

TEKST: MADELEINE SAUNTE

Øverst på de relevante portrætter har vi tilføjet links til den periode og til de genrer, forfatteren skriver i. Og i to nye faneblade 'Perioder' og 'Genrer' kan man se forfatterne i sammenhæng med deres samtid og deres stilretninger – alt sammen inden for Forfatterwebs univers.

Kan ikke få armene ned

Tine Popp Madsen, teamkoordinator for medier på Silkeborg Bibliotekerne, har været med til at idéudvikle de nye muligheder på Forfatterweb:

"Jeg kan nærmest ikke få armene ned over resultatet. Det er et rigtig, rigtig godt redskab. Især nu, hvor vi går ind i sæsonen for læsekredse og gymnasieelever," siger hun.

"Kombinationen af perioder og forfatter-skaber er jeg glad for. Vi vejleder mange gymnasieelever som f.eks. kommer og siger, at de skal bruge noget fra 1800-tallet. Her er det en kæmpe hjælp, at man kan se perioderne og forfatter-skaberne i sammenhæng."

Bredde og aktualitet

Tine Popp Madsen mener, at en af Forfatterwebs helt store styrker er,

Forfatterweb kvalificerer samtalerne og litteraturvalget i vores læsekredse," siger teamkoordinator på Silkeborg Bibliotek, **Tine Popp Madsen**. Foto: Mogens Larsen

at niveauet er lagt, så mange typer brugere kan have glæde af det:

"Artiklerne er skrevet i et sprog, som rammer bredt, så både voksne og gymnasieelever kan bruge dem. Desuden er Forfatterweb rigtig skarp på aktualiteten og på at få de helt nye forfatterskaber med."

Forfatterweb kvalificerer læsningen

Også til servicering af Silkeborgs næsten 100 læsekredse er Forfatterweb et flittigt brugt redskab, fortæller Tine Popp Madsen:

"Forfatterweb er nemt at læse og bruge derhjemme. Min erfaring er, at det kvalificerer samtalerne og litteraturvalget i vores læsekredse."

Vi ses til Bogforum

I år har Forfatterweb sin egen stand på Bogforum i Bella Center den 6.-8. november. Kom forbi og hør mere om tidslinjen, de nye faneblade og de mange portrætter.

Mød Forfatterweb på Bogforum i Bella Center 6.-8. november. Vi er på stand C4/022.

Forfatterweb er også vært for to forfatterinterviews på Danmarks Bibliotekers stand C3-003A. Lørdag den 7. november klokken 14 møder kulturjournalist på Information Anita Brask Rasmussen børnebogsforfatter **Morten Dürr**, som er aktuell med 'Jagten på den talende hund'. Og søndag den 8. november taler Forfatterweb-redaktør Anne Vindum klokken 15 med **Ida Jessen** om hendes nye roman 'En ny tid'.

Mød forfatterne på Bogforum, og læs om dem på Forfatterweb.dk.

DBC-NYHED 28.09.2015

Pris til speciale om algoritmers betydning

TEKST: CAMILLA BØDKER THOMSEN / FOTO: POUL BERGSTRØM HANSEN

DBC-prisen i informationsvidenskab gik i 2015 til norske Kjartan Holm Trætteberg for specialet Algoritmisk deltagelse i digitale genre: En teoretisk utredning av mulige forståelser av algoritmisk påvirkning på genreproduksjon og -utvikling i digitale medier, i lys av tanken om genre som sosial handling.

Prisen blev overrakt ved et dimissionsarrangement på Det Informationsvidenskabelige Akademi fredag den 25. september.

Teorien må tilpasses digital verden

Med udgangspunkt i bl.a. den retoriske genreteori og med genren 'søgeresultat' som eksempel udforsker vinderspecialet, hvordan man analytisk kan nå til en bedre forståelse af computeralgoritmer og deres samfundsmæssige og kulturelle konsekvenser.

Der er tale om et teoretisk speciale, der rejser spørgsmål og lægger op til videreudvikling af eksisterende teorier.

"Genreteori kan bruges til mange ting. Mit speciale afslører nogle svagheder. Jeg ville blive meget glad for, hvis andre ville gå i gang med at tilpasse teorien til digitale medier og digitale gener," fortæller Kjartan Holm Trætteberg.

Fra teoretisk speciale til praktisk arbejde

Han beskriver det som lidt af et tilfælde, at han endte med at skrive et teoretisk speciale:

"Det var min sidste mulighed for at udforske nogle ting som studerende, inden jeg skulle ud at arbejde praktisk," siger den glade prismodtager, der er flyttet til Oslo, hvor han arbejder med samlingsforvaltning og -udvikling som

specialbibliotekar på Høyskolen Campus Kristiania i Oslo.

DBC-prisen i informationsvidenskab gives hvert år til et 12-tals kandidat-speciale, der bringer ny viden inden for søgefunktionalitet, brugeradfærd, usability, informationshåndtering, informationsorganisering, metadata, bibliografisk udvikling eller beslægtede områder. I 2015 er prisen blevet forhøjet til 25.000 kr.

Vinderspecialet kan læses på pure.iva.dk.

Hædrende omtale

Ved dimissionsarrangementet var der desuden blomster og hædrende omtale til Maria Ostenfeld Pedersen og Margrethe Bredahl for deres speciale Når brugerne køber bøgerne – accession i forandring på universitetsbibliotekerne.

DBC-prisen i informationsvidenskab 2015 gik til **Kjartan Holm Trætteberg**.

Blomster og hædrende omtale til **Maria Ostenfeld Pedersen** og **Margrethe Bredahl**.

DBC-NYHED 01.10.2015

DBC sænker prisen på Danbib-licensen

TEKST: MARIANNE HERMANSEN

DBC's bestyrelse har besluttet at sænke prisen for Danbib-licensen for 2016 med fem procent og undlade at fremskrive med statens og KL's 2016-prisregulering. Det giver en samlet prisreduktion på Danbib-licensen i 2016 på 6 %.

Prisreduktionen er med virkning fra 1. januar 2016 og gælder både folke- og statslige biblioteker.

Vi har i 2015 optimeret en række processer og gennemført rationaliseringer i forbindelse med migreringen af Danbib til ny teknisk platform. Det betyder, at vi fra 2016 er i stand til at sænke licensbetalingen.

På driftssiden har vi gennem en øget virtualisering af hardware forbedret udnyttelsesgraden samtidig med, at vi har kunnet udfase omkostningstunge, ældre systemer.

DBC-NYHED 12.08.2015

Mere for pengene

TEKST: MARIANNE HERMANSEN

Fra 2016 får bibliotekerne mere for Danbib-licensen, når de to webservices 'Andre der har lånt' og 'VoxB' lægges ind under den årlige Danbib-betaling.

'Andre der har lånt' inspirerer brugeren med forslag ud fra, hvad andre, der har lånt den pågældende titel, også har lånt. VoxB opsamler og formidler brugernes anmeldelser, tags og ratings af bøger og andre udgivelser.

DBC-NYHED 17.09.2015

Landsdækkende filmevent og debat

Vis 'Et hjem i verden' den 19. november og deltag i bibliotekernes landsdækkende film- og debatevent om asylpolitik.

TEKST: MARIANNE HERMANSEN

Eventen giver bibliotekerne lejlighed til at markere sig som samlingspunkt for debatten om asylsøgere og flygtninge, samtidig med, at den markerer bibliotekernes rolle som arrangør af dokumentarfilmvisning. I anledning af eventen tilbydes fire måneders gratis prøveabonnement for biblioteker, der ikke abonnerer på 'Filmstriben – Se film på biblioteket'.

Eventen er arrangeret af Den Internationale dokumentarfilmfestival CPH:DOX

i samarbejde med Sonntag Pictures, Det Danske Filminstitut og DBC.

Som supplement til filmvisningen kan en eventpakke fra CPH:DOX tilkøbes for 1.500 kr.

I pakken indgår:

- Simultan live-transmission fra et asylcenter, hvor filmens instruktør m.fl. deltager i en Q&A. Publikum på bibliotekerne kan stille spørgsmål via Twitter og sms.

- Pressemateriale.
- Inspiration og forslag til lokale aktører, som kan deltage i den lokale debat umiddelbart efter film og live-transmission.

Tilmelding og yderligere oplysning om eventpakken
Marie Ørbæk Christensen
CPH:DOX
marie@cphdox.dk
Tlf. 60 47 69 06

Bits&Bytes

Et klassemærke det er synd for:

77.0971

Teaterhistorie – Holland
Kun brugt to gange: I 2015 og 1985

Meget langt klassemærke:

71.9582163

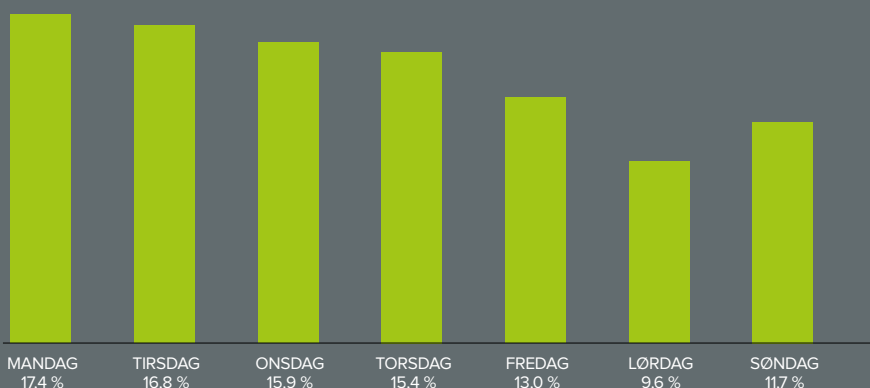
Bebyggelsesgeografi og -historie i Yemen

Meget kort klassemærke:

01

Bibliografi

Mandag hitter på bibliotek.dk

Data bygger på unikke besøgende i perioden onsdag den 2. til tirsdag den 29. september 2015.
I alt var der 248.653 unikke besøgende i perioden.

Din kulturarv er blevet hacket!

DBC stillede millioner af biblioteksdata til rådighed for de 90 deltagere på det 48 timer lange kulturarvshack HACK4DK, som vi i år var med til at arrangere. Det kom der blandt andet bogtitel-spillet Med Andre Ord ud af. Læs mere på www.socialsquare.dk og prøv det på mao.socialsquare.dk.

Foto: Jacob Wang

Foto: Thomas Christensen

KURSER

Bestil et skræddersyet kursus

På kursus: Fire ud af dagens otte punkter er interessante, resten ved du i forvejen eller også handler de om noget, der ikke er relevant i dit arbejde.

På vores skræddersyede kurser er det anderledes. Her er det jer, der bestemmer både indhold og form. Og I bestemmer, om kurset skal holdes hos jer eller på DBC.

Ring til os på 44 86 79 29
eller send en mail til kursus@dbc.dk

Vi tilbyder bl.a. kurser i:
Danbib · netpunkt.dk · bibliotek.dk
Materialevalg · Katalogisering
Formatering · Musikformatering
Av-formatering · Webservices
Databrønden · DDB CMS
Palles Gavebod